

Redactioneel

Meestal schrijf ik in dit stukje een hoogstpersoonlijke bonsai-ervaring neer. Iets leuks, iets frappants, iets wat mij heeft geïnspireerd. In mijn hoofd had ik het redactioneel voor dit nummer al klaar. Ik zou het hebben over een van mijn bomen, een *Chamaecyparis boulevard*, die het niet goed doet. Een van de medeleden heeft ook zo'n exemplaar, en we hadden afgesproken dat we beide bomen zouden meebrengen naar een bijeenkomst en naast elkaar zouden zetten, om de kleur van de naalden te bespreken, de staat van de nieuwe groei, de aanpak van de snoei. En hoe we uiteindelijk na veel vrolijk gekrakeel elk voor een andere manier van snoeien hebben gekozen, hoe we na een jaar gingen bekijken op welke manier van snoeien de bomen het best hadden gereageerd, en hoe plezant dat allemaal niet was.

Tot ik het artikel las dat Jef Porto-Carrero ons voor dit nummer had bezorgd en dacht: het moet deze keer helemaal niet gaan over een van mijn bonsai-ervaringen, maar ik moet de schijnwerpers vol richten op die van hem!

In zijn indrukwekkende bijdrage beschrijft Jef immers hoe hij, in de beste bonsaitraditie, Japanse zwarte den uit zaad opkweekt tot shohin. Een bonsaiproject pur sang, dat ons allen tot inspiratie kan dienen. Velen – en ik steek ook de hand in eigen boezem – werken immers liefst met Japanse import of met yamadori. Het kan dus ook anders, getuige Jefs relaas. Sterker zelfs, eigenlijk moet het anders. Met 'eigen kweek', die ontzettend veel mogelijkheden biedt omdat je van bij de aanvang over nagenoeg alles zelf controle hebt. De voldoening zal na al die

jaren des te groter zijn...

Ongetwijfeld zijn er onder jullie die na het lezen van dit artikel zeggen: ik ben ook met iets soortgelijks bezig. Een langetermijnproject, een experiment, iets speciaals. Laat het ons weten via redactie@vlaamsebonsai.be, en we nemen het op in ons tijdschrift. Want steeds meer willen we een interactief platform worden en in dialoog treden met ieder van jullie, met de bedoeling een zo accuraat mogelijk beeld te schetsen van alles wat er reilt en zeilt in de Vlaamse bonsaiwereld.

En dan laat ik nu met plezier het woord aan Jef...

Geert De Blende

Japanse zwarte den uit zaad

Tekst en illustraties: Jef Porto-Carrero

De basis van dit project kan gevonden worden in een artikel uit een "Bonsai Today"-magazine dat reeds meer dan 30 jaar geleden verscheen, meer bepaald Bonsai Today #20. Hierin wordt uitgelegd hoe je op 6 jaar tijd een Japanse zwarte den kan opkweken uit zaad tot een zo goed als volwaardige shohin. Nu is het klimaat in Japan (vochtiger/warmer) wel anders dan bij ons, dus bij die 6 jaar moeten we hier wel wat jaartjes bijtellen.

Dit artikel beschrijft de eerst 3,5 jaar die mijn boompjes hebben afgelegd van zaad tot waar ze nu zijn.

Jaar 1 (2018)

In het eerste jaar wordt de basis gelegd voor wat later de best mogelijke kandidaten voor bonsai zouden kunnen worden. Door middel van de zogenaamde "stem-cutting" wordt de toekomstige nebari al in de goede richting gestuurd. Hierbij worden bij een zeer jonge zaailing de wortels volledig verwijderd zodat de zaailing als reactie hierop nieuwe wortels gaat maken die allemaal vanop eenzelfde hoogte ontspringen en zo voor een mooiere radiale wortelvoet zorgen.

We presenteren de werkwijze aan de hand van fotoreeksen.

[Foto 1] Zaden werden besteld bij verschillende online zadenshops. (Voor de geïnteresseerden: Treeseedonline.com leverde de beste

service/zaden.)

De zaden worden dan onderworpen aan een stratificatieproces. Hier worden de natuurlijke winterse weersomstandigheden nagebootst zodat de zaden zullen "ontwaken" en zo een grotere kans tot ontkiemen zullen hebben. Bij dennen wordt aangeraden om dit proces 30 dagen te laten duren. Ook al zou volgens sommigen dit proces niet echt nodig zijn bij dennenzaad, het vergroot in ieder geval het kiemingspercentage.

[Foto 2] Eerste stap in de stratificatie is de zaden 24 uur te laten weken in lauw water zodat ze voldoende vocht kunnen opzuigen.

[Foto 3 + 4] Na 24 uur worden de zaden op een vochtig (niet nat) stuk keukenpapier gelegd waarna ze in een plastic zakje met enkele verluchtingsgaatjes voor 30 dagen de koelkast in gaan.

[Foto 5 + 6] Als de 30 dagen om zijn, kunnen de zaden worden gezaaid. Hier heb ik enkele zaaibakjes gevuld met een luchtdoorlatend substraat. Daar bovenop komt een laag rivierzand waar de zaadjes in gezaaid zullen worden.

[Foto 7] De zaden worden op gelijke afstand in het rivierzand gezaaid. Net onder het zandoppervlak is diep genoeg.

[Foto 8] Het duurt ongeveer 2 tot 3 weken voor de eerste zaailingen hun kop boven het zand uitsteken.

Een maand nadat de zaailingen zijn uitgekomen, zijn ze klaar voor een belangrijke stap op hun weg naar het bonsai-worden, namelijk de stem-cutting.

[Foto 9 + 10] De zaailingen beginnen hun eerste echte naalden te vormen. Het ideale moment om ze uit het zaaibakje te halen.

[Foto 11] Nu komt het enge gedeelte: de hele wortel wordt met een scherp mes van de zaailing afgesneden zodat er ongeveer 2cm van de stam overblijft.

[Foto 12 + 13 + 13b + 14] De afgesneden zaailingen worden vochtig gehouden tot alle zaailingen hun stem-cutting gehad hebben. Daarna wordt een beetje wortelhormoon aangebracht voordat ze apart worden opgepot in een mengsel van luchtig substraat waarin nog eens extra een kuiltje met rivierzand is gevuld. Vanaf nu is het heel belangrijk om ervoor te zorgen dat het rivierzand niet uitdroogt.

[Foto 15] 4 weken later beginnen de eerste worteltjes te verschijnen en niet veel later zullen de zaailingen terug beginnen te groeien. Tijdens dit project was er een slaagpercentage van 95%.

Voor de rest van het jaar kunnen de zaailingen ongestoord verder groeien.

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

Foto 7

Foto 8

Foto 9

Foto 10

Foto 11

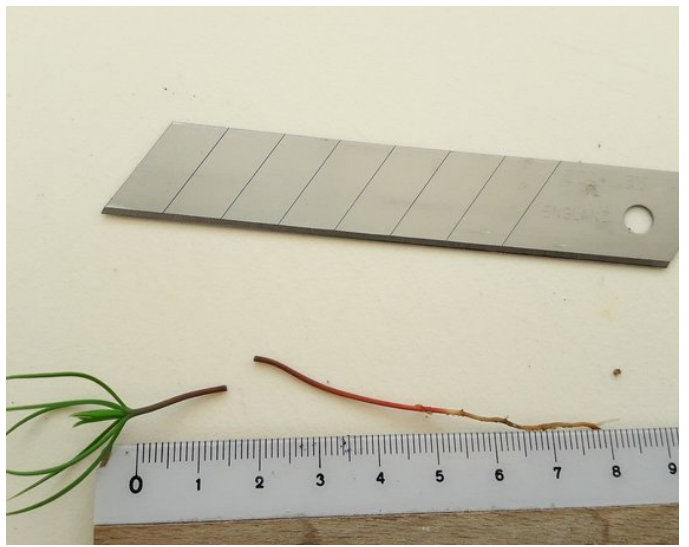

Foto 11

Foto 12

Foto 13

Foto 13b

Foto 14

Foto 15

Jaar 2 (2019)

In hun 2de levensjaar mogen de zaailing vooral vrijuit groeien. Wanneer ze echter groot genoeg zijn kan er al beweging aan de stam worden gegeven.

[Foto 16] Half juli hebben al verschillende zaailingen een mooie lengte bereikt. Vanaf nu kan er beweging gegeven worden aan de stam.

[Foto 17] De grootste zaailingen zijn eerst aan de beurt, de rest volgt later op het jaar wanneer ze wat groter geworden zijn.

[Foto 18] Een stuk draad dat dik genoeg is, wordt diep in de pot gestoken en daarna om de stam van de zaailing gewikkeld.

[Foto 19] Omdat dit project zich vooral focust op het verkrijgen van shohin-bonsai wordt er zo laag mogelijk begonnen met extreme bewegingen aan de stam te geven.

Na deze handelingen mag de zaailing voor de rest van het jaar ongestoord verder groeien. Er mag heel het jaar door, ook in het najaar, stevig met een stikstofrijke meststof bemest worden omdat we zo snel mogelijk voor zo veel mogelijk groei gaan.

De draad mag redelijk lang aan de boom blijven. Ingroei is zelfs bevorderlijk in dit geval. Het zorgt ervoor dat de stam sneller aandikt. In Japan laten ze de draad soms zelfs volledig ingroeien zodat de boom die als het ware helemaal opslokt.

Foto 16

Foto 17

Foto 18

Foto 19

Jaar 3 (2020)

Dit jaar worden de zaailingen verpot in vijvermandjes. Zo krijgen de wortels meer plaats om te groeien en zal er door de vijvermandjes een automatische wortelsnoei gebeuren. Wanneer de wortels de buitenlucht raken, zullen ze daar stoppen met groeien en nieuwe wortels maken verder terug in de pot. Een soort "wortelbackbudding" als het ware.

[Foto 20] Bij het verpotten in het voorjaar blijkt duidelijk dat de nieuwe wortelgroei succesvol is. De aanwezige mycorrhizae wijst ook op een zeer gezonde situatie in de pot.

[Foto 21] Omdat de plantjes nog jong zijn, kunnen de wortels nu nog volledig van substraat ontdaan worden. In een later stadium is dit niet meer aan te raden. De wortels worden volledig radiaal uitgespreid om de toekomstige nebari een mooie start te geven. Een deel van de oude mycorrhizae wordt mee in het nieuwe mengsel gestoken zodat het zich daar opnieuw kan manifesteren.

[Foto 22 – 23 - 24] Eens volledig opgepot mogen de jonge boompjes weer doorgroeien voor de rest van het jaar. Een standplaats in volle zon is aangeraden. In het begin van de zomer hebben de zaailingen dankzij genoeg bemesting, zon en water al mooie kaarsen aangemaakt.

Foto 20

Foto 21

Foto 22

Oppotten in functie van de 'steltwortelstijl'. A

Oppotten in functie van de 'steltwortelstijl'. B

Oppotten in functie van de 'steltwortelstijl'. C

Oppotten in functie van de 'steltwortelstijl'. D

Jaar 4 (2021)

In jaar 4 wordt er vooral gefocust op diktegroei van de stam. Er wordt niet aan de wortels gekomen en de jonge boom mag rustig doorgroeien. Vanaf nu wordt er wel onderscheid gemaakt tussen offertakken en toekomsttakken. De offertakken zijn takken die vrijuit mogen doorgroeien met als functie de onderstam te laten dikken. Deze takken worden later helemaal verwijderd. Terwijl de toekomsttakken (die zich onderaan de stam bevinden) worden geremd in hun groei omdat zij later de uiteindelijke boom zullen vormen.

[Foto 25] De zware bemesting vorig najaar heeft voor grote knoppen gezorgd, en omdat er dit jaar niet aan de wortels gewerkt wordt vertonen de boompjes een zeer explosieve groei in het voorjaar.

[Foto 26] Hier een voorbeeld van een boompje zoals we ze willen hebben. De twee offertakken zijn grotendeels ontdaan van oude naalden zodat de onderliggende toekomsttakken genoeg zon krijgen om zich ook te ontwikkelen. De offertakken mogen nog een paar jaar doorgroeien in de hoogte.

[Foto 27] Hier zie je het stuk onderstam met de takken die in de toekomst de shohin zullen vormen. In juni zijn de nieuwe kaarsen van enkele van deze takjes verwijderd zodat de takken niet te zwaar worden en er ook al aan ramificatie kan gewerkt worden.

Tot zover het gedeelte over hoe shohin Japanse zwarte dennen worden opgestart.

Ik heb niet alle zaailingen uit jaar 1 gebruikt om shohin op te starten. Een deel van de zaailingen heb ik in volle grond gezet om zich daar tot grotere robuuste zwarte dennen te laten ontwikkelen. Een ander deel van de zaailingen heb ik gebruikt om andere stijlen op te starten.

Moyogi

[Foto 28 - 29] Enkele hebben de extreme buigingen niet gekregen en zijn als moyogi in opkweek (2020 -2021).

Neagari

In het voorjaar van vorig jaar werd 1 van de tweejarige zaailingen die nog geen stambeweging hadden gekregen gebruikt om een neagari-stijl (ontblote wortel) bonsai te maken. Het principe hier is om een jonge boom of zaailing in een lange container gevuld met grootkorrelig substraat te plaatsen zodat de wortels in een grillige vorm naar beneden groeien. Na enkele jaren wordt de container (in dit geval een stuk plastic fles) beetje bij beetje verwijderd zodat de wortels elk jaar een beetje meer bloot komen. Het eindresultaat is een boompje dat dan steunt op zijn ontblote wortels.

De zaailing staat naast zijn toekomstige groeiplaats. Een stuk plastic fles wordt in een pot of vijvermand met substraat geplaatst. De tape zorgt ervoor dat de inhoud van de fles verduisterd wordt en het zo niet te licht en te warm wordt.

De fles wordt met groot formaat bims gevuld zodat de wortels grillige kronkelingen zullen moeten maken om de bodem te bereiken.

De zaailing wordt in de fles geplant met de wortels naar beneden wijzend.

Om het toekomstige boompje meer karakter te geven, wordt de stam bedraad en in de gewenste vorm gebogen. Nu het boompje nog heel jong is gaat dit heel makkelijk.

Begin van de zomer vertoont de zaailing al een mooie groei. De nieuwe takken zijn in de gewenste richting geplaatst.

Een jaar later is de zaailing al uitgegroeid tot een jonge boom en is de stam al een stuk verdikt. De grote tak wordt als offertak gebruikt en de twee kleinere zullen de toekomstige boom worden. De grootste kaarsen zijn al uit de kleinere takken gehaald zodat die niet te dik worden. De oude naalden zijn ook al grotendeels verwijderd zodat de nieuwe groei voldoende licht krijgt.

Volgend jaar zal een vijftal centimeter van de bovenkant van de plastic fles verwijderd worden zodat het eerste deel van de wortels al bloot komt te liggen. Vanaf dan zal er elk jaar meer en meer wortel zichtbaar worden.

Foto 25

Foto 26

Foto 27

Alles staat in volle zon.

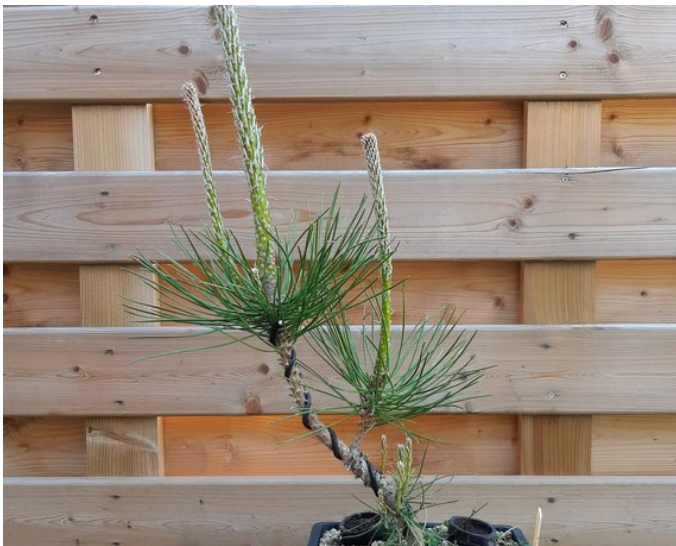

Foto 28

Foto 29

Seki – Joju (Root-over-rock)

Bij een laatste project met deze lichting zaailingen is een exemplaar dat de eerste 2 jaar een grote achterstand had op de rest maar in jaar 3 flink is doorgesloei gebruikt om zijn wortels over een rots te laten groeien.

[Foto 37] De wortels van de zaailing worden hier volledig vrij gekamd zodat alle substraat verwijderd wordt. Daarna wordt het boompje op een oneffenheid op de rots gezet en worden de wortels langs alle kanten van de rots geplaatst. Raffia zorgt ervoor dat de wortels stevig tegen de rots aangedrukt blijven.

[Foto 38] De rots wordt in een grote pot geplaatst en verder opgevuld met substraat.

[Foto 39] Twee maanden nadat de zaailing op de rots geplaatst werd, beginnen de naalden uit te lopen. Voor de rest van dit en volgend jaar mag deze toekomstige root-over-rock-stijl bonsai vrijuit groeien en mogen de wortels zich rond de rots vastzetten.

Vragen of opmerkingen hierover mogen steeds naar fonnex@telenet.be gericht worden.

Opkweek in functie van de 'wortels over rots' stijl. A

Opkweek in functie van de 'wortels over rots' stijl. B

Een jaartje Zelkova 6

Het verhaal is bijna rond. Volgend nummer ronden we de reeks af, hopelijk met mooie herfstkleuren.

Eens de fijnere vertakking ontstaat, zal de boom alleen nog fijne twijgjes ontwikkelen na snoei. Tenminste, na de snoei in juli en augustus.

Jongere planten kunnen ook in augustus nog lange twijgen ontwikkelen. Die neemt men volledig weg.

Deze Zelkova kreeg een zeer lage marcot om zo een mooie nebari te bekommen met volledig nieuwe wortels.

Controle op wortels. De marcot is geslaagd. Er ontwikkelden zich een overvloed aan wortels!

Detail.

Voorzichtig afknippen. Gebruik eventueel een fijne zaag.

De oogst! Klaar om opgepot te worden.

Opgepot. De wortels werden voorzichtig uitgekamd en radiaal gespreid. De oorspronkelijke wortelkluit en het restant van het stammetje, nauwelijks 1 cm hoog, werd afzonderlijk opgepot. Dat kan wellicht nog een klompstijl worden.

Van maand tot maand: november en december

Stéphane Van Lint

Hoewel ieder jaar toch wat verschilt, is de algemene trend van weersomstandigheden toch wat gelijk en zijn de bonsaitaken gelijklopend jaar na jaar. Zoals reeds eerder gezegd, observeer zowel het weer als de individuele bomen en neem actie in functie daarvan.

Tijdens de komende 2 maanden gaan we richting de koudste maanden van het jaar. Vermits (nacht)vorst snel kan komen opzetten is een goede voorbereiding cruciaal om niet verrast te worden.

Bereid de winterberging voor; opkuisen en plaats maken is - althans in mijn werkruimte - nodig. Ook de bakken waar de kleinste planten in zullen gezet worden, worden gereinigd. Het samenbrengen van al het kleinere plantgoed in die bakken vergemakkelijkt en versnelt het transport naar de berging. Dat samenbrengen gebeurt selectief volgens de noden. Planten die geen of net wel daglicht nodig hebben komen in eenzelfde bak en zullen ook dusdanig hun plaats krijgen in de winterberging.

Shohins zonder loof zijn samengebracht in 1 bak.

Voorbereiding van de bonsai zelf: alle mest, mos, dode bladeren of andere voorwerpen worden verwijderd. Ze kunnen een bron van infecties en/of schuilplaats voor ongenode gasten vormen. Ook grasjes, sterfos of ander onkruid dat zich in de potten genesteld heeft neem ik eruit met een pincet.

Nazicht van gans de boom gebeurt op hetzelfde moment. Van nebari tot in de topjes van de vertakkingen, alles wordt grondig nagekeken om mogelijk ongedierte te gaan verwijderen. Het dode hout wordt opgepoetst want daar ligt meestal een laagje groen over.

In de winterberging krijgen de bomen die nog groen dragen een plaats bovenop de rekken. Aldus krijgen ze daglicht.

Sommigen gaan de bomen op dat ogenblik behandelen met "winterolie" of met een verdund mengsel van jinvloeistof, al dan niet in combinatie met een insecticide. Persoonlijk heb ik het (nog) nooit gedaan. Waarom zet ik "nog" tussen aanhalingstekens? Gewoon omdat ik de bomen doorheen gans het jaar inspecteer en tot nog toe bitter weinig last heb gehad van schimmels of insecten. En de al eens voorkomende bladluizen zijn op het moment zelf bestreden geweest. Toepassing dus van regel 1: dagelijks observeren en actie nemen wanneer nodig! Blijk ik de komende jaren meer last te krijgen van beestjes doorheen het jaar, zal ik zeker een winterbehandeling overwegen. Bovenstaande "poetsbeurt" pas ik ook toe op alle accentplanten.

De bladlozen mogen op de grond gezet worden.

Bij die voorbereiding hoort ook het kuisen van de recipiënten waarin de planten staan, weerom met als doel zo clean mogelijk in de winterberging te gaan waar de bomen kort op mekaar staan en mogelijks elkaar kunnen "bevuilden".

Deze gehele voorbereidingsfase wordt afgesloten met het fotograferen van de bonsai en accentplanten zodat ik een visuele gegevensbank opbouw doorheen de jaren. Het klaarzetten voor de lens laat ook toe om toekomstplannen te smeden. Naar welk stadium is de boom gegroeid of net niet, wat zou er dan misgelopen kunnen zijn, wat ga ik volgend groeiseizoen aanpassen, zit het design nog goed, is de voorkant nog de best mogelijke, is de pot nog de meest geschikte, dient er te worden verpot, indien dit het geval is, heb ik de volgende al of moet ik die op de aankooplijst schrijven... Allemaal nuttige observaties en plannen om de bomen naar een hoger/beter niveau te brengen.

Ook de bladhoudende accentplanten krijgen samen een plaats bovenaan.

Per plant spendeer ik aan deze pre-winterberging-operatie wel wat tijd. Maar als Frank Deboosere ineens aankondigt dat het de komende nachten gaat vriezen, kan ik snel de meest gevoelige planten verhuizen naar hun wintercocon en weet ik dat ze daar veilig kunnen verblijven.

Onderaan de bonsairekken buiten, staan de gesorteerde bakken met planten klaar, zodat ze snel kunnen worden verkast naar de winterberging indien nodig.

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen

Uitdaging

Zet je creativiteit aan het werk!

Hoe gaat het in zijn werk?

Wij presenteren een reeks foto's van een plant die echt wel een uitdaging is wat betreft de vormgeving.

De styling ligt niet zomaar voor de hand. Laat je gaan en denk vooral *'out of the box'*.

Wat verwachten we?

- bedenk één of meer ontwerpen;
- schrijf er wat uitleg bij, max. 2/3 van een A4;
- stuur voor 10 oktober 2021 door naar de redactie via redactie@vlaamsebonsai.be;
- wij nemen jouw inzending op in het volgende nummer.

Heb je zelf een boom die je wil voorleggen aan het lezerspubliek?

Stuur ons een reeks foto's - minstens de vier zijden - en geef eventueel wat achtergrondinformatie.

Deze uitdaging

Het gaat om een ruim 20 jaar oude Juniperus, vermoedelijk J. pfitseriana.

De boom werd een tiental jaren geleden gespleten, eigenlijk gaat het dus om een 'halve' boom. Hij is ongeveer 70 cm hoog en de stam heeft een diameter van ruim tien centimeter.

A

B

C

D

Detail

Detail

Detail

Detail

Bovenaanzicht

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen

Volgend nummer

- Enten
- Zelkova, slot
- Van maand tot maand
- De uitdaging: Juniperus
- Verslag algemene vergadering afdeling Waasland
- Op bezoek bij...
- Nieuw in 2022
- ...

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen

Advertenties

Onze sponsors

bonsaiateljee

Alles voor de hobby,
bonsai, starters, materialen
advies, onderhoud,
bonsaischool, cursussen
privéworkshops

Bezoek de goedkoopste
webshop van de Benelux
via:

sint - onolfsdijk 71 c
9200 dendermonde

GSM: 0476 - 35 24 27
www.bonsaiateljee.be
info@bonsaiateljee.be

Open:
dinsdag tot zaterdag
van 9 tot 18 uur

<https://www.bonsaiateljee.be/webshop94c627a2/>

Schrijf in op onze maandelijkse nieuwsbrief !

doet wonderen voor
MINIATUURBOOMPJES

1 POTGROND BONSAI

sklare kwaliteitsgrond op basis van lava, zand en veen
oor een optimale drainage en een perfect evenwicht
:ht en vocht. Perfect voor het in- en verpotten van alle
sai.

Voor de bijbesteding is DCM Vloeibare Meststof Bonsai een zacht-
werkende voeding met organische voedingselementen die perfect
past bij de rustige en compacte groei van bonsais. De meststof kan
gewoon aan het gietwater worden toegevoegd.

Omdat jouw miniatuurboompjes de beste zorgen verdienen!

www.dcm-info.com

terroeu de qualite
met lava & zand

terroeu de qualite
met lava & zand

BONSAI
BONSAI

